

Lisa 2 - Valga maakonna arengustrateegia 2035+ seosed teiste arengudokumentidega

Valga maakonna arengustrateegia koostamisel on üldiste tegevussuundade kujundamisel lähtutud kehtivatest riigi valdkonnapõhistest strateegiadokumentidest. Samuti toetab arengustrateegia Valga maakonnaplaneeringus ja maakonna kohalike omavalitsuste arengukavades püstitatud eesmärkide täitmist. Arengustrateegia seoseid teiste arengudokumentidega on käsitletud kas visiooni või peamiste arengueesmärkide tasandil.

Kohalike omavalitsuste arengukavad

„Valga valla arengukava aastani 2035+ „ on vastu võetud Valga vallavolikogu poolt 27. septembri 2023 otsusega nr 48. Valga valla visioon 2035+: „Valga vald on Eesti-Läti koostöökeskus ja parim paik elamiseks ning positiivseks eneseteostuseks elukaare igas punktis.“

Tabel 1. Valga valla arengukava strateegiliste eesmärkide ja maakonna arengustrateegia strateegiliste eesmärkide seosed.

Valga valla arengukava strateegiline eesmärk	Maakonna arengustrateegia vastav strateegiline eesmärk
Atraktiivne ja hea elukeskkonnaga Valga vallaruum	E1
Valga valla elanikel on kõrge keskkonnateadlikkus ja vallas järgitakse säästva arengu põhimõtteid	E1; E3
Valga vallas on tänapäevane ja hästi toimiv taristu	E 3
Valga vallas on kaasaegne õpikeskkond, mitmekülgne huviharidus ja aktiivne noorsootöö	E1
Valga vallas osutatakse abivajaja keskseid sotsiaalteenuseid, tervise teenused on kvaliteetsed ning kättesaadavad	E1
Valga vallas on mitmekesine kultuuri- ja spordielu ning sisuka vaba aja veetmise võimalused	E1
Valga vallas on tagatud hea ligipääsetavus, elukeskkond on elukaare igas punktis olevale kodanikule kättesaadav, turvaline ja erivajadusega inimesi arvestav	E1; E3
Valga vallas on ettevõtlikkust, innovaatilisust ja investeringuid väärtustav ärikeskkond koos tasuvate töökohtadega	E2
Valga vald on inspireeriv elamuspiirkond Eesti- Läti piirialal	E4

Valga valla elanikel on tugev side koduvallaga	E1
Valga vallal on kõrge haldussuutlikkus ja toimiv avatud valitsemine	E1

Allikas: Valga valla arengukava aastani 2035 +

<https://www.riigiteataja.ee/akt/406102023026>

„Otepää valla arengukava aastateks 2025-2035“ võeti vastu Otepää Vallavolikogu 24. oktoobri 2024 istungil ja hakkas kehtima 1. jaanuaril 2025. Otepää valla arenguvision on näeb, et Otepää on suurepärase elukeskkonna, looduse ja ühtehoidvate kogukondadega vald, mis toetab elanike heaolu, väärtustab haridust ja ettevõtlust, pakub mitmekesiseid võimalusi kultuuris ja spordis ning kannab edasi Eesti lipu hälli vaimsust.

Tabel 2. Otepää valla arengukava strateegiliste eesmärkide ja maakonna arengustrateegia strateegiliste eesmärkide seosed.

Otepää valla arengukava strateegiline eesmärk	Maakonna arengustrateegia vastav strateegiline eesmärk
Otepää on kvaliteetset haridust pakkuv vald	E1
Otepää on elanike heaolu toetav vald	E1
Otepää on väerika ja rikkaliku kultuuriga vald	E1
Otepää on tiptasemel spordimekana tuntud vald	E1; E4
Otepää on suurepärase elukeskkonnaga ettevõtlussõbralik vald	E2
Otepää on looduskeskkonda hoidev vald	E3
Otepää on austav, ühtehoidvate kogukondadega ja lahenduskeskne vald	E1

Allikas: Otepää valla arengukava aastateks 2025 – 2035 <https://www.riigiteataja.ee/akt/401112024001>

„Tõrva valla arengukava aastani 2035“ võttis Tõrva Vallavolikogu vastu 29.03.2025.a määrusega nr. 3. Tõrva valla visiooni aastaks 2035 „Tõrva vald on Lõuna-Eesti parim paik elamiseks, külastamiseks ja investeerimiseks!“

Tabel 3. Tõrva valla arengukava strateegiliste eesmärkide ja maakonna arengustrateegia strateegiliste eesmärkide seosed.

Tõrva valla arengukava strateegiline eesmärk	Maakonna arengustrateegia vastav strateegiline eesmärk
Vallas on heal tasemel avalikud teenused, mis on süsteemselt, vajaduspõhiselt ja jätkusuutlikult korraldatud	E1; E3
Valla ettevõtlusaktiivsus on kasvanud, lisandunud on uusi kõrgema palgatasemega töökohti ning on suurenenud noorte osalus	E2

ettevõtluses	
Vald on atraktiivne külastuskoht, kuhu tahetakse ka elama tulla	E4
Valla juhtimiskompetents on kasvanud, otsuseid tehakse strateegilisi eesmärke silmas pidades ning kogukondi kaasates	E1

Allikas: Tõrva valla arengukava aastani 2035 <https://www.riigiteataja.ee/akt/426032025028>

Kõigi kolme Valgamaa kohaliku omavalitsuse visioonid tähtsustavad sarnaselt Valga maakonna arengustrateegia 2035+ visioonile avalikke teenuseid väärtustavat, ettevõtlust toetavat, heade ühendustega puhast ja tervislikku elu- ja puhkekeskkonda.

Maakonnatasandi arengudokumendid

Valga maakonnaplaneering 2030+

Valga maavanema 15.12.2017 korraldusega nr 1-1/17-417 kehtestati Valga maakonnaplaneering 2030+.

Valga maakonna arengustrateegia tugineb kehtival maakonna ruumilise arengu visioonil: Valgamaa on ajaloolist jätkuvust ja looduslähedust väärtustava ruumistruktuuriga maakond, kus selgelt eristuvad traditsioonilised külamaastikud, vähese asustusega loodusmaastikud ning kompaktsena hoitud suuremad asulad ja linnad, mis ühtlasi koondavad mahukamat ettevõtlust ja tootmistegevust. Elanike igapäevaelu toimimine tugineb innovatiivsete ja paindlike lahenduste rakendamisel ning mugavatel ühendustel oluliste keskuslinnadega Valgamaal ja naabermaakondades, mis kokkuvõttes tagavad kvaliteetse elukeskkonna erinevates Valgamaa piirkondades.

Valgamaa asub Eestis, kuid „on ühte jalga pidi Lätis“: Elanikkonna ja teenuste ruumiline paiknemine, samuti ettevõtlusaktiivsus on seotud maakonna keskuslinnade Valga, Tõrva ja Otepää ning teedevõrguga.

Maapiirkondade edasist arengut nähakse tuginemas keskkonnasõbralikule arengule, kus traditsioonilistele põllu- ja metsamajanduse suundadele lisandub senisest tugevamalt (loodus)turism. Perspektiivis võiks Valgamaa majandus olla ka teadmispõhisem ning senine majandustegevus täiendada loome- ja hõbemajanduse ning taastuvenergeetika võrra.

Logistilise potentsiaali rakendumist ja piiriülese koostöö sujumist mõjutavad nii Eesti kui Läti riigitasandi prioriteedid ja kokkulepped, samuti kaubavoogude liikumist mõjutav rahvusvaheline poliitika.

Arengustrateegia toetab maakonnaplaneeringu tegevuskava elluviimist nende tegevuste osas, mis pole eelneval perioodil realiseerunud.

Allikas: Valga maakonnaplaneering 2030+.

https://maakonnaplaneering.ee/wp-content/uploads/2021/10/1_seletuskiri-4.pdf

Regionaalse tasandi arengudokumendid

Regionaalse arengu tegevuskava

Regionaalse arengu tegevuskava eesmärgiks on tugevdada valdkonnapoliitikate tegevusi riigi regionaalarengu võtmeväljakutsete lahendamisel, panustades nii „Eesti 2035“ regionaalset arengut puudutavate arengusihthide elluviimisse, ning luua alus nende protsesside edasiseks seireks. Tegevuskava määratleb riigi regionaalse arengu peamised juurprobleemid, seostades need „Eesti 2035“ strateegiliste sihtide ja seiremõõdikutega. Valga maakonna arengustrateegia 2023+ tegevussuunad aitavad kaasa regionaalse arengu peamiste juurprobleemide lahendamisesse.

Kagu-Eesti tegevuskava 2030

Kagu-Eesti tegevuskava 2030 on toetav dokument riikliku strateegilise planeerimise süsteemis ning osa regionaalse arengu tegevuskava rakendusplaanist. Tegevuskava kajastab keskvalitsuse tegevusi, mis on suunatud otseselt Kagu-Eestile ning mis on ära toodud ka valdkondlikes arengudokumentides. Kagu-Eesti tegevuskava jaotatud kolmeks tegevussuunaks: Tegusad inimesed, Tulevikukindlad ettevõtted, Kutsuv keskkond. Tegevussuunad omakorda jagunevad erinevateks alasuundadeks.

Tabel 5. Kagu-Eesti tegevuskava alasuundade ja maakonna arengustrateegia tegevussuundade seosed.

Kagu-Eesti tegevuskava		Maakonna vastav tegevussuund
Tegevussuund	Alasuund	
Tegusad inimesed	1.1. Piirkonna haridusvõimaluste vastavusse viimine Kagu-Eesti tulevikuvajadustega	TS 1.1; 2.3
	1.2. Tööhõive ja ettevõtlikkuse edendamine	TS 2.2; 2.3; 2.5
	1.3. Tervisedendus ja tervise teenuste pakkumine	T.S 1.2; 1.3; 1.5
	1.4. Sotsiaalse heaolu edendamine ja kogukondade võimestamine	T.S 1.2; 1.5; 1.6; 1.7; 1.8
Tulevikukindlad ettevõtted	2.1. Piirkonnaspetsiifiliste ressursside väärimine, rohetehnoloogiate ja ressursitõhususe edendamine	T.S 2.1; 2.4; 2.5; 2.6
	2.2. Ettevõtete kasvu soodustamine, ettevõtete võrgustumine ja ettevõtlustaristu arendamine	T.S 2.1; 2.2; 2.4; 2.5; 2.6
Kutsuv keskkond	3.1. Kommunikatsioonide ja ühenduste kaasajastamine	TS 3.1; 3.2
	3.2. Kaugtöökohtade loomine ja kaugtöökeskuste arendamine	T.S 2.2;
	3.3. Eluasemete kaasajastamine	TS 3.2
	3.4. Turismi edendamine	TS 4.1; 4.2; 4.3
	3.5. Kultuurilise eripära ja looduspärandi hoidmine	TS 1.8; 2.5; 3.2; 4.2

Riikliku tasandi arengudokumendid

Strateegia "Eesti 2035"

„Eesti 2035“ on riigi pikaajaline arengustrateegia. Selle eesmärk on kasvatada ja toetada meie inimeste heaolu nii, et Eesti oleks ka kahekümne aasta pärast parim paik elamiseks ja töötamiseks. Strateegias „Eesti 2035“ seatakse viis pikaajalist strateegilist sihti:

1. Eestis elavad arukad, tegasus ja tervist hoidvad inimesed.
2. Eesti ühiskond on hooliv, koostöömeelne ja avatud.
3. Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik
4. Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond
5. Eesti on uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riik

Valga maakonna arengustrateegia eesmärgid toetavad „Eesti 2035“ strateegiliste sihtide elluviimist.

Üleriigiline planeering „Eesti 2030+“

Üleriigilise planeeringu „Eesti 2030+“ kehtestas Vabariigi Valitsus 30. augustil 2012. Üleriigilise planeeringu kaks esimest põhisuunda on:

- Tasakaalustatud ja kestlik asustuse areng, mis eeldab olemasolevale asustusstruktuurile toetuva mitmekesise ja valikuvõimalusi pakuva elu- ja majanduskeskkonna kujundamist ning töökohtade, haridusasutuste ja mitmesuguste teenuste kättesaadavuse tagamist toimepiirkondade sisese ja omavahelise sidustamise kaudu
- Head ja mugavad liikumisvõimalused, mis eeldab teenuste, haridusasutuste ja töökohtade kättesaadavuse tagamist läbi toimepiirkondade sisese ja omavahelise sidustamise kestlike transpordiliikide abil, kiire, piisava sagedusega ja mugava ühenduse tagamise läbi välismaailmaga ning läbi erinevate transpordiliikide tasakaalustatud kasutamise, arvestades piirkondlikke eripärasid.

Valgamaa arengustrateegia on üleriigilise planeeringuga kooskõlas ja panustab mitmekülgse elu- ja majanduskeskkonna kujundamise. Eesmärgiks on, et Valga maakonnas on elukondlikud teenused lihtsalt ja mugavalt kõigile kättesaadavad, toimib ühistransport ning arendatakse rongiliiklust ja kergliiklusteede võrgustikku. Interneti piisava kiirusega kättesaadavus on tagatud kodudes ja ettevõtetes.

Allikas: <https://www.riigiplaneering.ee/uleriigiline-planeering/uleriigiline-planeering-2030-kehtiv>

Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035

Vabariigi Valitsus kinnitas Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035 (TAIE arengukava) 15. juulil 2021. aastal. TAIE arengukava koondab ühte dokumenti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arendamisega seonduvad sihid ja tegevussuunad järgmiseks 15 aastaks. Arengukava üldeesmärk: „Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostoides Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele.“

Arengukaval on kolm alaeesmärki, millest üks – Eesti ettevõtluskeskkond soodustab ettevõtlikkust ning teadmusmahuka ettevõtluse teket ja kasvu, kõrgema lisandväärtusega toodete ja teenuste loomist ja eksporti ning investeringuid kõigis Eesti piirkondades.

Valga maakonna arengustrateegias 2035+ aitab „Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035“ eesmärke täita teine eesmärk Valgamaa on ettevõtlik maakond kõrget lisandväärtust loovate, ekspordipotentsiaali suurendavate ja elanike heaolu tagavate töökohtadega.

Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035

Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 on Eesti elukestva õppe strateegia 2020 jätkustrateegia, milles seatakse hariduse sihid aastani 2035.

Arengukava üldeesmärk: „Eesti inimestel on teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad teostada end isiklikus elus, töös ja ühiskonnas ning toetavad Eesti elu edendamist ja üleilmset säästvat arengut.“

Üldeesmärgi saavutamist toetavad kolm strateegilist eesmärki:

1. Õpivõimalused on valikurohked ja kättesaadavad ning haridussüsteem võimaldab sujuvat liikumist haridustasemetete ja -liikide vahel.
2. Eestis on pädevad ja motiveeritud õpetajad ja koolijuhid, mitmekesine õpikeskkond ning õppijast lähtuv õpe.
3. Õpivõimalused vastavad ühiskonna ja tööturu arenguvajadustele.

Valga maakonna arengustrateegia 2035+ on haridusvaldkonna arengukavaga kooskõlas, ning selle üldeesmärgi ja strateegiliste eesmärkide täitmisesse panustab Valga maakonna arengustrateegias 2035+ eesmärk 1 „Valgamaa on kvaliteetse elukeskkonnaga hästi toimiv maakond,“ alategevus 1.1. „Valgamaa haridusvõimalused on kvaliteetsed ja mitmekülgsed“.

Rahvastiku tervise arengukava 2020-2030

Rahvastiku tervise visioon: „Eesti elanikud elavad kaua ja on võimalikult terved kogu elukaare jooksul ning nende tervis ja heaolu on hoitud ja toetatud elukeskkonna ja tervisesüsteemi kujundamise kaudu avaliku, kolmanda ja erasektori koostöös. Elukeskkonnast tulenevad terviseriskid on minimaalsed. Vähenenud terviseriskidega elukeskkond aitab säilitada tervist ning soodustab inimeste tervislikke valikuid sõltumata nende haridusest, soost ja vanusest ning piirkonnast, kus nad elavad. Inimestel on teadmised, oskused ja vajalik tugivõrgustik, mis neid toetab ning aitab teha enda ja lähedaste tervist edendavaid, parandavaid või säilitavaid otsuseid. Inimestel on haigestumise korral kättesaadav õigeaegne, vajadustest lähtuv ja kvaliteetne tervishoiuteenus ning toetav ja nõustav võrgustik.“

Valga maakonna arengustrateegia 2035+ on rahvastiku tervise arengukavaga kooskõlas, ning selle visiooni saavutamisse panustavad Valga maakonna arengustrateegia 2035+ tegevussuunad 1.2 Valgamaa elanike tervise säilitamiseks ja parandamiseks tagatakse tervishoiuteenuste kättesaadavus maakonnas kõigile kogukonnaliikmetele nende eripära ja vajadusi arvestades“ ning tegevussuuna 1.3. „Elanikkonna terviseteadlikkuse ja tervisekäitumise arendamiseks viiakse läbi terviseedenduslikke tegevusi“ kaudu.

Kultuuri arengukavaga 2021 – 2030

Kultuuri arengukava 2021-2030 on kultuuri valdkonnas strateegilisi sihte seadev dokument, mis on jätkustrateegiaks dokumendile Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020.

Arengukava üldeesmärk: „EESTI KULTUUR on elujõuline, arenev ja maailmale avatud ning kultuuris osalemine on loomulik osa iga inimese elus.“

Üldeesmärgi saavutamist toetavad kolm alaeesmärki:

1. Eesti kultuurielu on tugev ja toimiv.
2. Eesti kultuurimälu on hoitud ja hinnatud ..
3. Kultuuri ja loovuse roll ühiskonna arengus on väärtustatud.

Valga maakonna arengustrateegia 2035+ on kultuuri arengukavaga kooskõlas, ning selle üldeesmärgi ja strateegiliste eesmärkide täitmisesse panustavad Valga maakonna arengustrateegia 2035+ Tegevussuund 1.4. „Valgamaal on tegusad kogukonnakeskused ja aktiivne noorsootöö, huvitegevus ning spordi- ja kultuurielu“ ning tegevussuund 4.1 Valgamaa külalastatavuse suurendamine“.

Noortevaldkonna arengukava 2021–2035

Noortevaldkonna visioon: „Aastal 2035 elavad noored kõigis Eesti piirkondades tervislikku ja täisväärtuslikku elu ning on võimestatud muutma kogukonda ja riiki selliselt, et Eestis on maailma parim keskkond kasvamiseks, elamiseks ja eneseteostuseks.“

Arengukava üldeesmärk: „Noore avarad arenguvõimalused, turvatunne ja kindel tugi loovad Eestit, mida noor tahab edasi viia.“

Valga maakonna arengustrateegia 2035+ on noortevaldkonna arengukavaga kooskõlas, ning selle visiooni saavutamisse panustavad Valga maakonna arengustrateegia 2035+ tegevussuunad 1.4. „Valgamaal on tegusad kogukonnakeskused ja aktiivne noorsootöö, huvitegevus ning spordi- ja Kultuurielu“ ja tegevussuund 2.3. „Noorte (7-26aastased) ettevalmistamine tööjõuturule sisenemiseks“.

Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021–2035

Arengukava eesmärk on tagada elanikele ja ettevõtetele mugavad, ligipääsetavad, ohutud, kiired, nutikad ja kestlikud liikumisvõimalused.

Arengukaval on kaks tegevussuunda:

1. Hästi ühendatud Eesti. Konkurentsivõimeline transport ja taristu.
2. Liikuvus kui teenus. Üleriigiline, ühendatud ühistransport.

Valga maakonna arengustrateegia 2035+ on transpordi ja liikuvuse arengukavaga kooskõlas ning panustab eesmärgi saavutamisse Valga maakonna arengustrateegia 2035+ tegevussuuna 3.1 „Transpordiühendused maakonna siseselt ja üle piiride on kiired ning ühistransport populaarne“ kaudu.